

ANA TEMA¹

4 No.lu Protokol'ün 4. Maddesi ve Göç Göçmenlerin ve/veya Sığınmacıların Hızlı Geri Gönderilmeleri ("Push-Backs" "Geri İtme") ve Diğer Bağlantılı Senaryolar

(Son güncelleme: 31/08/2024)

Giriş

Devletler, uluslararası hukukun yerleşik bir ilkesi gereğince ve (Sözleşme de dâhil olmak üzere) antlaşmalardan doğan yükümlülüklerine hâlel getirmeksizin, vatandaşı olmayan kişilerin ülkeye girişini, ülkede kalmasını ve ülkeden sınırdışı edilmesini kontrol etme hakkına sahip olmakla birlikte, bir kişiyi gönderme hakları, başta geri göndermeme ilkesi olmak üzere belirli sınırlamalara tabidir. Mahkeme'den, Sözleşme'nin çeşitli hükümleri açısından, kişilerin (veya kişi gruplarının) açık denizlerde, kara sınırlarında ve ülkeye girişlerinden kısa bir süre sonra hızlı geri gönderilmeleri konusunda karar vermesi istenmiştir. Bu Sözleşme'nin çeşitli hükümlerine dayanılarak yapılmıştır.

Mevcut İçtihatlardan Çıkarılan İlkeler

Sözleşme'nin 1. Maddesi Anlamında Yargı Yetkisinin Kullanılması:

- Açık denizde davalı Devletin sahil güvenliği tarafından yapılan durdurma ve bu Devlete ait askeri gemilerde meydana gelen olaylar 1. madde anlamında yargı yetkisini ülke dışında kullanma teşkil etmekte olup (*Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012, §§ 76-82) göçmenlerin Devletin sınırlarına ulaşmasını engelleme hatta onları başka bir Devlete geri gönderme etkisine sahip olmaları halinde 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi kapsamında sorumluluk doğururlar (*ibid.*, §§ 169-182).
- Davalı Devletin sınır muhafızları tarafından, limanlarından birinde demirlemiş bir gemide, giriş izni verilmesi amacıyla gerçekleştirilen bir kontrolün, 1. madde uyarınca söz konusu Devletin yargı yetkisi dâhilinde olduğu kabul edilir: *Kebe ve diğerleri/Ukrayna*, 2017, §§ 75-77.
- Davalı Devletin sınır muhafızları veya polis memurları tarafından bir kara sınırında alınan tedbirler, Devletin ülkesel yargı yetkisi dâhilindedir:
 - Davalı Devletin topraklarında çekilen sınır tel örgülerinin yakınında meydana gelen olaylar: *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 104-111;
 - Sığınma başvurularının kaydedilmesinin ve başvuruların kara sınır kontrol noktalarından girişlerine izin verilmesinin reddedilmesi: *M.A. ve diğerleri/Litvanya*, 2018, § 70, *M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 129-132, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021, §§ 33-34
 - Diğer Devletlerden polis memurları büyük bir göçmen akınına yönetmek için davalı Devletin yetkililerine yardıma gelmiş olmalarına rağmen, davalı Devletin askerlerinin

¹Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olup Mahkeme açısından bağlayıcı değildir. Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece **Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının** sorumluluğu altındadır.

kendi topraklarındaki eylemleri: *A.A. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2022, §§ 57-64.

Sözleşme’nin 3. Maddesi: Bir Üçüncü Ülkeye Gönderme:

Mahkeme, *Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, davasında verdiği kararda, bir sığınmacının, sığınma talebinin esası hakkında gönderen Devletin yetkilileri tarafından değerlendirme yapılmaksızın aracı bir üçüncü ülkeye geri gönderildiği durumlarla ilgili olarak aşağıdaki genel ilkeleri ifade etmiştir:

- Bir Sözleşme’ci Devletin, bir sığınmacıyı, sığınma başvurusunun esasını incelemeyen bir üçüncü ülkeye göndermeye karar verdiğinde, ilgili kişiyi 3. maddeye aykırı muamele görmeye yönelik gerçek bir riske maruz bırakmama yükümlülüğünü yerine getirme şekli ilgili kişinin menşe ülkesine gönderilmesine karar verdiğinde bunu yapma şeklinden farklılık göstermektedir. İlk durumda, esas olarak, ilgili kişinin gideceği üçüncü ülkede uygun bir sığınma prosedürüne erişiminin olup olmayacağı belirlenmesi söz konusudur. Bir sığınmacıyı bir üçüncü ülkeye geri gönderen bir Devlet, yasal olarak, sığınma başvurusunun esasını incelemeyi tercih edebilir; ancak böyle bir durumda, ilgili kişinin menşe ülkesinde 3. maddeye aykırı bir muameleye maruz kalma riski altında olup olmadığını veya sadece korunmaya ihtiyacı olmayan ekonomik göçmen olup olmadığını bilemez. Bu nedenle, üçüncü ülkede, sığınmacının, Sözleşme’nin 3. maddesi bakımından maruz kalacağı risklere ilişkin gereğince değerlendirme yapılmaksızın, doğrudan veya dolaylı olarak, menşe ülkesine geri gönderilme riskine karşı korumaya yönelik uygun bir sığınma prosedürüne erişiminin reddedilmesi yönünde gerçek bir risk olup olmadığı dikkatle incelenmelidir. Bu bağlamda mevcut güvencelerin yetersiz olduğunun tespit edilmesi halinde, 3. madde sığınmacıyı ilgili üçüncü ülkeye geri göndermeme yükümlülüğü getirmektedir (*Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, §§ 130-138).
- Gönderen Devletin üçüncü Devletin sığınma prosedürlerini değerlendirmeye yönelik usul yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğini belirlemek için, yetkili makamlarının kendi inisiyatifleriyle üçüncü ülke ve sığınma sistemi konusunda mevcut genel bilgilerin titizlikle incelenip incelenmediği ve yabancıya, üçüncü ülkenin kendi özel durumunda güvenli bir ülke olmayacağını göstermek için yeterli imkândan yararlanıp yararlanmadığı araştırılmalıdır. Mahkeme bu bağlamda, sığınmacılarla ilgili kararlar alınırken kullanılabilmesi için, belirli bir ülkenin “güvenli” olduğuna dair karının başlangıçta bu tür bir analizle yeterince desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir (*Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, §§ 139-141, 148 ve 152).
- Daha da önemlisi, bir üçüncü ülkeye gönderme “güvenli üçüncü ülke” kavramına dayandığı, yani gönderme tedbirine neden olan Devletin yetkililerinin, başvuranın sığınma başvurusunu esastan incelemeyen durumlarda, ilgili kişinin kendi menşe ülkesinde 3. maddeye aykırı muamele riskine ilişkin savunulabilir bir şikâyeti olup olmadığı hususunu değerlendirmek Mahkemenin görevi değildir; bu husus ancak gönderen Devletin bu riski bizzat incelemesi durumunda geçerlidir (*Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, § 147).
- İlgili kişinin gönderileceği üçüncü ülkede uygun bir sığınma prosedürüne erişip erişemeyeceği yönündeki esas meseleye ek olarak, gönderme tedbirine neden olan Devlet, örneğin sığınmacıların varış ülkesindeki tutulma veya yaşam koşulları ile ilgili olarak 3. maddeye aykırı muamele görme riskine ilişkin iddiayı da değerlendirmelidir (*Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, § 131). Sığınmacıların bir üçüncü ülkeye gönderilmesinin, söz konusu ülkedeki kabul koşullarının elverişsiz olması (*M.S.S./Belçika ve Yunanistan* [BD], 2011, §§ 362-368) veya kişinin kendi özel hassasiyetine uygun kabul kolaylıklarına erişiminin taahhüt edilmemesi halinde, gönderen Devletin geri gönderilen Devletten bu yönde güvence almasının gerekli olabileceği durumda, 3. maddenin ihlaline yol açabileceği unutulmamalıdır (*Tarakhel/İsviçre* [BD], 2014, §§ 100-122, *Ali ve diğerleri/İsviçre ve İtalya* (k.k.), 2016, ve *Ojei/Hollanda* (k.k.), 2017).

Mahkeme bu ilkeleri, başvuranların sınır görevlilerine sığınma başvurusunda bulunmaya çalıştıkları ve/veya güvenliklerinden endişe duyduklarını bildirdikleri, ancak ülkeye hızlıca geri gönderildikleri davalara uygulamıştır. Mahkeme, bu davalarda Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (*M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021, *O.M. ve D.S./Ukrayna*, 2022, *S.S. ve diğerleri/Macaristan*, 2023 ve *Sherov ve diğerleri/Polonya*, 2024; *Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, davasında verilen karardan önce, benzer bir olgusal senaryoya ilgili bir dava için, bk. *M.A. ve diğerleri/Litvanya*, 2018; bk. aynı zamanda, *Sharifi ve diğerleri/İtalya ve Yunanistan*, 2014, §§ 226-235, bu davada Mahkeme, başvuranların dolaylı olarak menşe ülkeleri olan Afganistan’a geri gönderilme riski altında oldukları yönündeki şikâyetini incelemiş ve İtalya’dan Yunanistan’a hızlı geri gönderilmelerinin Sözleşme’nin 3. maddesini ihlal ettiği sonucuna varmıştır), özellikle de iç hukukun, bir sığınma başvurusunun, başvuranların buldukları sınır kontrol noktasında (havaalanı) değil, yalnızca kara sınırında bulunan bir transit bölgede yapılabileceğini öngördüğü durumlarda (*S.S. ve diğerleri/Macaristan*, 2023, §§ 62-63). İçtihattan aşağıdaki ek ilkeler çıkarılabilir:

- Bir başvuranın, sığınma başvurusunun komşu üçüncü ülkenin yetkilileri tarafından ciddiye alınabileceğine dair hiçbir güvence olmadığını savunulabilir şekilde gösterebildiği ve menşe ülkesine geri gönderilmesi Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlaline yol açabileceği durumlarda, davalı Devlet, başvurusu yetkili bir ulusal makam tarafından uygun şekilde değerlendirilinceye kadar ilgili kişinin kendi yargı yetkisi altında kalmasına imkân vermelidir. Ayrıca, davalı Devlet, bir sınır kontrol noktasında bulunan ve komşu Devletin topraklarında kalması halinde kötü muameleye maruz kalabileceğini iddia eden bir kişinin, söz konusu riski ortadan kaldırmak için uygun tedbirler alınmadığı sürece, topraklarına girişini reddedemez (*M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 178-179).
- Bir kişinin, Devlet makamları nezdinde sığınma başvurusunda bulunup bulunmadığını ve/veya geri gönderilmesi durumunda güvenliğinin tehdit altında olacağından endişe duyduğunu ifade edip etmediğini belirlemek için Mahkeme, yalnızca sınır muhafızlarının raporlarını değil, aynı zamanda sığınmacıların resmi evraklardaki ifadelerini değiştirmeye yönelik sistematik bir uygulamanın ve/veya bölgeye erişim ve sığınma prosedürüne ilişkin endişelerin varlığını göstermesi sebebiyle başvuranın olaylara ilişkin anlatımını, sunulan destekleyici belgeleri ve sınırdaki duruma ilişkin raporları, ilgili kişinin menşe ülkesinde ve/veya üçüncü ülkede hüküm süren koşulların yanı sıra başvuranların daha önce Mahkemeye taşıdıkları davalarda sundukları görüşleri de dikkate almaktadır, (*M.A. ve diğerleri/Litvanya*, 2018, §§ 107-113, *M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 174-177, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021, §§ 60-63, *O.M. ve D.S./Ukrayna*, 2022, §§ 85-91, *D/Bulgaristan*, 2021, §§ 120-128, *Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012, §§ 123-136, *M.A. ve diğerleri/Letonya* (k.k.), 2022, §§ 51-56). Bir kişinin açıkça sığınma talebinde bulunması gerekmediği gibi, sığınma başvurusunda bulunma isteğinin belirli bir biçimde ifade edilmesi de gerekmez (*Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012, § 133, *M.A. ve diğerleri/Litvanya*, 2018, §§ 108-109, *D/Bulgaristan*, 2021, §§ 120-128). Bu bağlamda, Mahkeme, sığınma prosedürlerine erişim için tercümenin önemini ve sınır görevlilerine sığınma başvurularını tespit etmelerini ve anlamalarını sağlamak için eğitim verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (*M.A. ve diğerleri/Litvanya*, 2018, §§ 108-109, *D/Bulgaristan*, 2021, §§ 124-126). Ayrıca, bir avukat müdahalesi bulunmamasını da dikkate almıştır (*D/Bulgaristan*, 2021, § 125).

Menşe Ülkeye Hızlı Geri Gönderme:

Mahkeme bugüne kadar, bir başvuranın davalı Devletin topraklarına girişinden kısa bir süre sonra menşe ülkesine hızlı geri gönderilmesini ilişkin tek bir davayı ele almıştır (*D/Bulgaristan*, 2021):

- Başvuranın Sözleşme’nin 3 ve 13. maddeleri bağlamındaki şikâyetiyle ilgili olarak, Mahkeme aşağıdaki iki aşamalı kriteri uygulamıştır (*ibid.*, §§ 107 ve 118):
 - Öncelikle, başvuranın, davalı Devletin makamlarına, en azından özü itibarıyla ve geri gönderilmeden önce, menşe ülkesine geri gönderilmesi durumunda 3. maddeye aykırı

muameleye maruz kalacağı yönündeki endişeleri ifade ederek uluslararası korumadan yararlanma başvurusunda bulunup bulunmadığı belirlenmelidir (bk. ayrıca, mevcut davadaki uygulama için, *ibid.*, §§ 120-128).

- Şayet bu yönde bir başvuruda bulunmuş ise, ilgili kişi menşe ülkesine geri gönderilmeden önce, davalı Devletin yetkili makamlarının, ulusal prosedür kapsamında, Sözleşme’nin 13. maddesinin gerekliliklerine uygun olarak, iddia edilen riskleri uygun şekilde inceleyip incelemediği araştırılmalıdır (bk. ayrıca, mevcut davadaki uygulama için *ibid.*, §§ 129-137). Böyle bir uygulama, bir yandan şikâyetin bağımsız ve titiz bir şekilde incelenmesini, diğer yandan da ihtilaf konusu tedbirin uygulanmasını erteletme imkânı gerektirmektedir (*ibid.*, § 116). Bu bağlamda, Mahkeme, gönderme tedbirine konu olan herhangi bir kişinin, prosedürlere etkili şekilde erişmesini ve şikâyetlerini desteklemesini sağlamak için yeterli bilgi edinme hakkının güvence altına alınmasının önemini yinelemiştir (idem).
- Başvuranın 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi bağlamındaki şikâyetiyle ilgili olarak, Mahkeme, herhangi bir ayrı sorunun ortaya çıkmadığı kanaatine varmıştır (*ibid.*, §§ 138-139).

Bununla birlikte, Mahkeme, başvuruların davalı Devlete giriş yapmalarından kısa bir süre sonra gerçekleşmeyen ve ulusal makamların, sığınma başvurusunda bulunan başvuruları menşe ülkelerine geri göndermeden önce, Sözleşme’nin 3. maddesine aykırı muamele görme riskine ilişkin iddialarını incelemediği, menşe ülkeye hızlı geri göndermelerle ilgili bir dizi dava görmüştür (bk. örneğin, *Shenturk ve diğerleri/Azərbaycan*, §§ 112-117, Mahkeme, bu davada, Sözleşme’nin 3. maddesi kapsamındaki usul yükümlülüğün ihlal edildiği sonucuna varmıştır).

4 No.lu Protokol’ün 4. Maddesi: Yabancıların Topluca Sınır Dışı Edilmeleri Yasağı:

- “Topluca sınır dışı etme” kavramı, “böyle bir tedbirin, grubu oluşturan yabancıların her birinin özel durumunun makul ve objektif bir değerlendirmesine dayalı olarak alındığı durumlar hariç olmak üzere, yabancıları grup olarak bir ülkeyi terk etmeye zorlayan her türlü tedbir” olarak anlaşılmalıdır (*Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], 2016, § 237).
- “Sınır dışı etme” ifadesi, günlük dilde kullanıldığı genel anlamıyla (“bir yerden göndermek”) yorumlanmalıdır. Söz konusu tedbirin iç hukukta “sınır dışı etme” olarak nitelendirilmesi gerekli değildir (*Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], 2016, §§ 243-244). “Sınır dışı etme” terimine özerk bir yorum getirilmelidir ve ilgili kişinin ikametinin yasallığından, bu ülkede geçirdiği süreden, yakalandığı yerden, göçmen veya sığınmacı statüsünden veya sınırı geçerken sergilediği davranışlardan bağımsız olarak, bir yabancıların bir Devletin topraklarından zorla gönderilmesini ifade eder. Sözleşme’nin 3. maddesi bağlamında olduğu gibi, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi bağlamında kullanıldığında da aynı anlama gelmektedir. Her iki hüküm de, ilgili kişilere bu hükümlerin korumasını talep etme yetkisi veren gerekçelerin varlığının söz konusu Devletin yetkilileri tarafından henüz incelenmemiş olduğu durumlar veya zamanlar bakımından bile, bir Sözleşmecî Devletin yargı yetkisi dâhilindeki her türlü duruma uygulanır (*N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 166-188). Mahkeme özellikle, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesinin aşağıdaki durumlarda uygulanabilir olduğuna karar vermiştir:
 - Bir Devletin yetkilileri tarafından kamu gücü ayrıcalıklarının kullanılması sırasında açık denizdeki durdurular kapsamında gerçekleştirilen ve göçmenlerin Devletin sınırlarına ulaşmasını engelleme ve hatta onları başka bir Devlete geri gönderme etkisine sahip olan yabancıların uzaklaştırılması işlemi (*Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012, §§ 169-182).
 - Önemli sayıda göçmenin düzensiz ve toplu olarak bu sınırı geçme girişiminin ardından, yabancıların kara sınırından derhal ve zorla geri gönderilmesi (*N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 189-191).
 - Bir başvuranın geri gönderilmesi, davalı Devletin sınır çiti dışına, yani sınır çiti ile söz konusu sınır arasında yer alan davalı Devlete ait dar bir toprak şeridine yöneltilir. Bu toprak

şerit, sınırın yönetimiyle bağlantılı tamamen teknik bir işleve sahip olmakla birlikte her türlü altyapıdan yoksundu ve sınır dışı edilen göçmenlerin - davalı Devlete düzenli giriş için - normalde başka bir Devletin topraklarından geçmeyi gerektiren ve başvuranın davalı Devletin polis memurları tarafından yönlendirildiği transit bölgelerden birine gitmeleri gerekiyordu. Bu koşullar altında, söz konusu tedbir yabancı uyruklu kişiyi davalı Devletten geri göndermeyi amaçlamış olup bununla da sonuçlanmışır (*Shahzad/Macaristan*, 2021, §§ 45-52).

- Bir sınır dışı edilmenin “toplu” olarak değerlendirilebilmesi için, grupta asgari sayıda kişinin olması veya etkilenen kişilerin belirli bir gruba ait olması gerekli değildir. Belirleyici kriter, “grubu oluşturan yabancıların her birinin özel durumlarına ilişkin makul ve objektif bir incelemenin” bulunmamasıdır (*N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 193-199). Toplu olarak sınır dışı edilen bir grubun parçası olduğunu iddia eden tek bir kişi, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi bağlamındaki şikâyetlerini Mahkemeye sunabilir(bk. örneğin, *Shahzad/Macaristan*, 2021).
- Bireysel sınırdışı etme kararının alınmamış olması, ilgili kişilerin hatalı davranışlarının bir sonucu olması halinde, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi ihlal edilmeyecektir. Bu ilke, kişilerin bir kara sınırını düzensiz şekilde geçtikleri ve hızlıca sınır dışı edildikleri durumlar için de geçerlidir. Bu bağlamda, Mahkeme iki aşamalı bir kriter oluşturmuştur (*N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 201 ve 209-211) :
 - İlk olarak, Devletin düzenli giriş yollarına ve özellikle sınır prosedürlerine gerçek ve etkili erişim sağlayıp sağlamadığının araştırılması gerekmektedir. Zulüm gören bir kişi, özellikle 3. maddeye dayanarak, Sözleşme de dâhil olmak üzere uluslararası normlara uygun bir muamele sağlayacak koşullar altında koruma talebinde bulunabilir.
 - İkinci olarak, davalı Devletin bu tür bir erişim sunması ancak başvuranın bundan yararlanmaması durumunda, davalı Devletin sorumlu olduğu objektif olaylara dayanan mücbir sebeplerin ilgili kişinin buna başvurmasını engelleyip engellemediğinin belirlenmesi gerekir. Bu prosedürlere başvurulmasını engelleyen mücbir sebeplerin bulunmaması, durumun ilgili kişilerin kendi davranışlarının bir sonucu olduğunu görmeye ve yetkililerin bu kişilerin durumunu bireysel olarak incelememiş olmasını haklı göstermeye yol açabilir.
 - Başvuranların ülkeye düzenli giriş için yasal prosedürlere gerçek ve etkili erişimlerinin olduğunu göstermeye yönelik ispat yükümlülüğü davalı Devlete aittir (karşılaştırınız, *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 212-217, *A.A. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2022, §§ 116-122, ve *a contrario* (aksi yönde bir karar için), *Shahzad/Macaristan*, 2021, §§ 63- 67, *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021, §§ 295-304).
- Göçmenler davalı Devletin topraklarına düzensiz şekilde girdiklerinde ve sınırın yakınlarında yakalandıktan sonra ülkeye yasal olarak girmek için sınırda uygun prosedürü izlemeleri teklif edildiğinde, Mahkeme, düzensiz girişle ilgili *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 201 ve 209-211, davasında belirlenen iki aşamalı kriteri uygulamamış; ancak daha ziyade - sınır dışı etmenin “toplu” nitelikte olup olmadığını belirlemek için – ilgili kişilere, sınır dışı etme kararlarının alınmasından önce, gönderilmelerine karşı argümanlarını sunmaları için etkili bir imkan verilip verilmediğini ve ilgili kişilerin her birinin durumunun gerçek ve farklılaştırılmış bir şekilde dikkate alındığına dair yeterli güvencelerin olup olmadığını araştırmıştır (*Asady ve diğerleri/Slovakya*, 2020, § 62, ve *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 193-199) kararında özetlenen içtihat. Bu kriter, esasen, sınır kontrol noktası (*M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 204-211, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021, §§ 81-84, *M.A. ve diğerleri/Letonya* (k.k.), 2022, §§ 67-69, ve *Sherov ve diğerleri/Polonya*, 2024, §§ 59-61) veya havaalanı (*S.S. ve diğerleri /Macaristan* 2023, §§ 48-51, bu davada Mahkeme, başvuranların ilk olarak sahte belgeler kullanarak davalı Devlete girmeye çalışmış olmalarının, yetkilileri 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerinden muaf tutmadığı değerlendirmesinde bulunmuştur) gibi düzenli giriş noktasındaki kişilere uygulanan kriterle benzerlik göstermektedir.

<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-228412>Bu kriterin gerektirdiği koşulların yerine getirilip getirilmediği bir muamma olup bu soruyu yanıtlamak için, belirli bir davayla ilgili olması sebebiyle, taraflarca sunulan özellikle kimlik teşhisi prosedürünün varlığı ve bu prosedürün hangi koşullarda yürütüldüğüyle ilgili bilgiler incelenmeli (Kişiler görüşmeleri yürütmek üzere eğitim almışlar mıydı? İlgili kişiler, anladıkları bir dilde sığınma başvurusunda bulunma ve hukuki yardım talep etme imkânları hakkında bilgilendirilmiş miydi ve tercümanlar hazır bulunuyor muydu? Ve ilgili kişiler uygulamada bir avukata danışıp sığınma başvurusunda bulunabilmişler miydi?) ve bağımsız raporlar hakkında bilgi edinilmelidir (*Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012, § 185, *Sharifi ve diğerleri/İtalya ve Yunanistan*, 2014, §§ 214-225, *Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], 2016, §§ 245-254, *Asady ve diğerleri/Slovakya*, 2020, §§ 63-71, *M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 206-210, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021, §§ 81-83, *M.A. ve diğerleri/Letonya* (k.k.), 2022, §§ 67-69).

- 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi bağlamında, reşit olmayan bir kişinin hukuki durumu, kendisine eşlik eden yetişkinin hukuki durumuyla bağlantılıdır; 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesinin gereklilikleri, söz konusu yetişkin, her ikisinin de sınır dışı edilmelerine karşı çıkan argümanlarını gerçek ve etkili bir şekilde sunabilmesi durumunda, yerine getirilmiş sayılabilir (*Moustahi/Fransa*, 2020, §§ 134-135).

4 No.lu Protokol’ün 4. Maddesiyle Bağlantılı Olarak Sözleşme’nin 13. Maddesi:

- Mahkeme, geri gönderilmeleri nedeniyle maruz kaldıkları risklerle ilgili olarak Sözleşme’nin 2 veya 3. maddesi kapsamında en az bir savunulabilir şikâyette bulunan başvuranların, sığınma başvurusunda bulunmalarının etkili bir şekilde engellendiği ve otomatik askıya alma etkisine sahip bir hukuk yoluna erişimlerinin olmadığı davalarda, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir (*M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 219-220, *D.A.ve diğerleri/Polonya*, 2021, §§ 89-90, *Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012, §§ 201-207, *Sharifi ve diğerleri/İtalya ve Yunanistan*, 2014, §§ 240-243).
- Buna karşın, gönderme kararına karşı yapılan itirazın erteleyici etkisinin olmaması, tek başına, başvuranların varış ülkesinde 2 ve 3. maddelerle güvence altına alınan hakların ihlaline ilişkin gerçek bir risk bulunduğunu iddia etmedikleri durumlarda, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. maddenin ihlalini teşkil etmez (*Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], 2016, § 281). Benzer durumda, Sözleşme, Devletlere, askıya alma etkisine sahip bir hukuk yolu taahhüt etme konusunda mutlak bir yükümlülük getirmemekte, ancak ilgili kişiye, şikâyetlerinin bağımsız ve tarafsız bir ulusal merci tarafından yeterince kapsamlı bir şekilde incelenmesini sağlayarak sınır dışı etme kararına itiraz etmesi için etkili bir fırsat verilmesini gerektirmekle yetinmektedir (*Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], 2016, § 279, *Moustahi/Fransa*, 2020, §§ 156-164).
- Yabancıların bir Sözleşmeci D e v l e t i n topraklarına düzenli giriş için mevcut yasal yolları kullanmamayı tercih ettikleri ve gönderilmelerine ilişkin bireyselleştirilmiş prosedürün bulunmaması, başvuranların ülkeye düzensiz şekilde girmeye çalıştıkları sırada kendi davranışlarının bir sonucu olduğu durumlarda, söz konusu Devlet, söz konusu gönderme işlemine itiraz etmelerini sağlayacak yasal bir hukuk yolu sunmadığı için sorumlu tutulamaz (*N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, §§ 241-243). Buna karşılık, bir başvuranın transit bölgelere (yani düzenli giriş yollarına) erişiminin sınırlı olması nedeniyle kişisel durumunun incelenmesini sağlayacak prosedüre etkili bir şekilde erişemediği durumlarda, geri göndermeye itiraz etmesine imkân verecek bir hukuk yolunun bulunmaması, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. maddenin ihlalini teşkil etmektedir (*Shahzad/Macaristan*, 2021, §§ 75-79).

Avrupa Birliği Hukuku ve Hızlı Geri Göndermeler:

Göçmenlerin veya sığınmacıların, Sözleşme’nin 3. maddesi ve 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi kapsamında, nazarlarında hızlı geri gönderilmeleri bağlamında şikâyette buldukları bir dizi davada, Mahkeme, davalı Devletlerin Avrupa Birliği hukukunu ileri süren argümanları incelemiştir. Tüm bu davalarda, Mahkeme, ihtilaf konusu tedbirlerin bütünüyle Devletlere düşen uluslararası yasal yükümlülüklerle bağlı olmadığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, eşdeğer koruma karinesinin (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi/İrlanda* [BD], 2005, kararında belirtildiği gibi) uygulanmadığı ve davalı Devletlerin isnat edilen tüm fiillerden Sözleşme bakımından tamamen sorumlu oldukları sonucuna varmıştır. Daha spesifik olarak, Mahkeme şunları ifade etmiştir:

- Avrupa Birliği hukuku, başta Schengen Sınırlar Kanunu ve 2013/32/EU sayılı Direktif olmak üzere, 1951 Cenevre Sözleşmesi’yle güvence altına alındığı üzere geri göndermeme ilkesine yer vermekte ve bunu, bir Üye Devletin topraklarına kabul edilmeden önce sınır kontrollerine tabi olan kişilere uygulamaktadır. Bu hükümler açıkça şunları amaçlamaktadır: i) tüm sığınmacıların uluslararası koruma başvurularının incelenmesi için uygun prosedüre etkili bir şekilde erişebilmelerini sağlamak ve ii) Devleti, uluslararası koruma başvurusunda bulunan kişilerin başvuruları incelenene kadar söz konusu Devlette kalmalarına izin verilmesini sağlamakla yükümlü kılmak. Schengen Sınırlar Kanunu gereğince, bir Devlet, uluslararası koruma talebinde bulunmak isteyen kişileri, yetkili makamlar tarafından incelenmek üzere uluslararası koruma başvurularını alması halinde (giriş yapmaya çalıştıkları) üçüncü ülkeye geri göndermekten imtina edebilir. Sonuç olarak, uluslararası koruma talebinde bulunan kişilerin ülkeye girişinin reddedilmesi, Avrupa Birliği’ne üye bir Devlete düşen katı uluslararası hukuki yükümlülüklerin dışında kalmaktadır (*M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, §§ 180-182, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021, §§ 65-67).
- Dublin II [artık III] Tüzüğü gereğince muhtemel bir sığınma başvurusunun incelenmesinden başka bir Devletin sorumlu olup olmadığı meselesi bireyselleştirilmiş bir değerlendirme gerektirir; Avrupa Birliği’nin bir Üye Devletinden diğerine toplu ve ayırım gözetmeksizin yapılan hiçbir gönderme şekli, her durumda Sözleşme ile uyumlu bir şekilde uygulanması gereken “Dublin sistemine” atıfta bulunularak haklı gösterilemez (*Sharifi ve diğerleri/İtalya ve Yunanistan*, 2014, § 223, *M.S.S. /Belçika ve Yunanistan* <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-103293> [BD], 2011, §§ 338-340, kararına başvurarak).
- Avrupa Birliği hukuku, i) sığınmacıların bir transit bölgede tutulmasını, ii) davalı Devletin topraklarına girmelerinin yasaklanmasını, iii) güvenli bir üçüncü ülkenin varlığına dayanarak sığınma başvurularının esastan incelenmemesini, iv) sığınmacıların üzerinden davalı Devletin topraklarına girmek istedikleri başka bir ülkeyi (Avrupa Birliği üyesi olmayan) güvenli üçüncü ülke olarak değerlendirmeyi gerektirmez (*Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, § 97).

Mahkeme İç Tüzüğü’nün 39. Maddesi Uyarınca Belirtilen İhtiyati Tedbirler:

Mahkeme, kendisine bir başvuru yapıldığında, İç Tüzüğü’nün 39. maddesi uyarınca, davalı Devlete, davayı inceleyinceye kadar alınması gerektiğini düşündüğü ihtiyati tedbirleri bildirebilir. Mahkeme, yerleşik içtihadı ve uygulamasına göre, yalnızca gerçek ve yakın bir ciddi ve telafisi mümkün olmayan zarar riskinin bulunduğu durumlarda ihtiyati tedbirlere işaret eder. Bu tedbirler çoğunlukla, Devletten, bir kişiyi, öldürülme, işkence veya başkaca kötü muameleler görme riski altında olacağı iddia edilen bir ülkeye göndermekten kaçınmasını talep etmekten ibarettir; davalı Devletten ayrıca, bir sınır kontrol noktasında bulunan kişilerin sığınma başvurularını kabul etmesi ve incelemesi de istenebilir (*M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, § 235). Davalı Devletin, İç Tüzüğü’nün 39. maddesi uyarınca Mahkeme tarafından belirtilen bir tedbire uymaması, Sözleşme’nin 34. maddesinin ihlaline neden olur (hızlı geri göndermelerin 34. maddenin ihlaline neden olduğu davalar: *M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020, *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021 ve *O.M. ve D.S./Ukrayna*, 2022).

Önemli Örnekler

Açık Denizde Durdurma ve Bir Üçüncü Ülkeye Hızlı Geri Gönderme:

- *Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], 2012 (hem Libya'ya geri dönme hem de keyfi olarak menşe ülkelerine sınır dışı edilme riskiyle ilgili olarak, 3. madde: ihlal), Sözleşme'nin 3. maddesi ve 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal).

Sığınma Başvurularının Kaydedilmesinin Reddedilmesi/Başvuranların Başvuru Yapmasının İmkânsız Oluşu:

- Limandaki bir gemide yapılan sınır kontrolü sırasında: *Kebe ve diğerleri /Ukrayna*, 2017 (Sözleşme'nin 3. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal);
- Limana varışta sınır polisi tarafından durdurulma ve sonrasında hızlı geri gönderme: *Sharifi ve diğerleri/İtalya ve Yunanistan*, 2014 (4 No.lu Protokol'ün 4. maddesinin-İtalya tarafından-ihlali, 3. madde: ihlal, Sözleşme'nin 3. maddesi ve 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal);
- Bir kara sınır kontrol noktasında (yani bir düzenli giriş noktasında) ve sonrasında hızlı geri gönderme:
 - *M.A. ve diğerleri/Litvanya*, 2018 (3. madde: ihlal, 13. madde: ihlal);
 - *M.K. ve diğerleri/Polonya*, 2020 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal, 3. madde ve 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal, Sözleşme'nin 34. maddesi: ihlal [ihtiyati tedbire riayet]);
 - *D.A. ve diğerleri/Polonya*, 2021 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal, 3. madde ve 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal, Sözleşme'nin 34. maddesi: ihlal [ihtiyati tedbire riayet]);
 - *M.A. ve diğerleri/Letonya* (k.k.), 2022 (açıkça dayanaktan yoksunluk: Mahkeme, başvuranların sığınma başvurusunda buldukları konusunda ikna olmamış (3. madde) ve sınır dışı edilmelerine karşı argümanlarını sunmaları için etkili imkândan yararlanmadıkları değerlendirilmesinde bulunmuştur (4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi));
 - *O.M. ve D.S./Ukrayna*, 2022 (3. madde: ihlal, 34. madde: ihlal);
 - *Sherov ve diğerleri/Polonya*, 2024 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal, 3. madde ve 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal).
- İç hukukun bir sığınma başvurusunun yalnızca kara sınırında bulunan bir transit bölgede yapılabilmesini öngördüğü gerekçesiyle bir havaalanında (yani bir düzenli giriş noktasında) hızlı geri gönderme:
 - *S.S. ve diğerleri/Macaristan*, 2023 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal);
- Ulusal topraklarda bir durdurma sonrasında: *D/Bulgaristan*, 2021 (Sözleşme'nin 3 ve 13. maddeleri: ihlal).

4 No.lu Protokol'ün 4. Maddesi Kapsamında İncelenen Davalar:

- Düzensiz giriş (teşebbüsü) sonrasında hızlı geri gönderme:
 - *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, (4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal yok: Düzenli giriş yollarına gerçek ve etkili bir erişime rağmen -bu prosedürlerden birine başvurulmasına engel olan herhangi bir mücbir sebep bulunmadan- düzensiz giriş; 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal yok);
 - *Shahzad/Macaristan*, 2021 (4 No.lu Protokol'ün 4. maddesi: ihlal: Düzenli giriş yollarına gerçek ve etkili erişimin olmaması; 4 No.lu Protokol'ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal);

- *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal: Düzenli giriş yollarına gerçek ve etkili erişimin olmaması);
- *A.A. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, 2022 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok: Düzenli giriş yollarına gerçek ve etkili erişime rağmen -bu prosedürlerden birine başvurulmasına engel olan herhangi bir mücbir sebep bulunmadan- düzensiz giriş).
- İlgili kişilere, uzaklaştırılmalarına karşı argümanlarını sunmaları için etkili imkân:
 - *Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], 2016 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok; 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal yok);
 - *Asady ve diğerleri/Slovakya* no. 2020 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok; 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. maddesi: kabul edilemez - açıkça dayanaktan yoksunluk);
 - *Moustahi/Fransa*, 2020 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi ve 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal; Mahkeme, 3. maddenin de ihlal edildiği sonucuna varmış olsa da, bu hüküm kapsamında yapılan şikâyet, sığınma prosedürüne erişimin engellenmesi veya uzaklaştırılmaları durumunda kötü muamele görme iddialarıyla değil, refakatsiz çocuklar olan başvuranların özel hassasiyetleri ve uzaklaştırılmalarının koşullarıyla ilgilidir);
 - *M.A. ve diğerleri/Letonya* (k.k.), 2022 (3 ve 13. maddeler ve 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: kabul edilemez - açıkça dayanaktan yoksunluk: Mahkeme, başvuranların, uzaklaştırılmalarına karşı argümanlar sunmak için etkili imkâna sahip oldukları ancak sunmadıkları değerlendirmesinde bulunmuştur);
 - *J.A. ve diğerleri/İtalya*, 2023 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal);
 - *S.S. ve diğerleri/Macaristan*, 2023 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal).

Bağlantılı Konular

Denizde ve Kara Sınırlarında Kurtarma Operasyonları:

Mahkeme, Devletin 2. madde gereğince üzerine düşen önleyici operasyonel tedbirler alma yönündeki pozitif yükümlülüğünün, denizde ve kara sınırlarındaki göçmen kurtarma operasyonları bağlamında da geçerli olduğuna karar vermiştir.

- *Safi ve diğerleri/Yunanistan*, 2022 – Ege Denizi’nde göçmenleri taşıyan bir teknenin Yunan sahil güvenliği tarafından çekilmeye çalışılırken batması (2. madde: ihlal);
- *Alhowais/Macaristan*, 2023 – Macaristan ve Sırbistan sınırındaki bir nehirde yapılan sınır kontrol operasyonu sırasında bir göçmenin boğulması (2. madde: ihlal).

Durdurma ve Zorla Geri Gönderme (Girişimleriyle) Bağlantılı Güç Kullanımı ve Kötü Muamele:

- *Shahzad/Macaristan (no. 2)*, 2023 – Bir göçmenin sınır çitinin dışına götürülürken kolluk kuvvetleri tarafından kötü muamele görmesi (3. madde: ihlal);
- *A.E. ve diğerleri/İtalya*, 2023 – Geri gönderme girişimi sırasında bir göçmene yapılan kötü muamele (3. madde: ihlal);
- *Alkhatib ve diğerleri/Yunanistan*, 2024 – Göçmenleri taşıyan bir tekneye sahil güvenlik görevlileri tarafından açılan ateş sonucu başvuranların yakınının ciddi şekilde yaralanması (2. madde: ihlal).

Sınırlarda Meydana Gelen Ölümler ve Zorla Geri Gönderme, Durdurma ve Kurtarma Operasyonlarıyla Bağlantılı Kötü Muamele İddiaları Hakkında Etkili Soruşturma:

- *Thuo/Kıbrıs*, 2017 - Sınır dışı edilme sırasında kötü muamele iddialarıyla ilgili soruşturma (3. madde: ihlal);
- *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, 2021 – Sığınma başvurusunda bulunma fırsatının reddedildiği ve Hırvat polisi tarafından ülkeyi terk etmesinin emredildiği iddia edilen bir çocuğun ölümüne ilişkin soruşturma demiryolu hattı üzerinden Sırbistan’a geri dönmesi (2 madde: ihlal);
- *Safi ve diğerleri/Yunanistan*, 2022 – Yunan sahil güvenliği tarafından çekilmeye çalışılırken teknelerinin batması sonucu göçmenlerin denizde hayatlarını kaybetmesiyle ilgili soruşturma. (2. madde: ihlal);
- *Alhowais/Macaristan*, 2023 – Macaristan ve Sırbistan sınırındaki bir nehirde yürütülen sınır kontrol operasyonu sırasında bir göçmenin boğularak hayatına kaybetmesiyle ilgili soruşturma (2. madde: ihlal);
- *Shahzad/Macaristan (no. 2)*, 2023 – Bir göçmenin sınır çitinin dışına götürülürken kolluk kuvvetleri tarafından kötü muamele gördüğü yönündeki iddialarla ilgili soruşturma (3. madde: ihlal);
- *Alkhatib ve diğerleri/Yunanistan*, 2024 – Sahil güvenliğinin, göçmenleri taşıyan bir tekneye açtığı ateş sonucunda başvuranların yakınının ciddi şekilde yaralanmasıyla ilgili soruşturma (2. madde: ihlal).

Kara Sınırı Transit Bölgelerinde Kalma:

İnsanların sığınma başvurularının sonucunu bir kara sınırı transit bölgesinde beklemek zorunda kalmaları halinde, Sözleşme’nin 3 ve 5. maddeleri bakımından sorunlar ortaya çıkabilir:

- Bir transit bölgede veya göçmenlerin kimlik tespiti ve kaydı için bir kabul merkezinde tutulan bir yabancıya seyahat özgürlüğünde bir kısıtlamaya (4 No.lu Protokol’ün 2. maddesi) veya özgürlükten yoksun bırakmaya (Sözleşme’nin 5. maddesi) maruz kalıp kalmadığını belirlemek için başvurulduğunda, Mahkeme aşağıdaki şekilde özetlenebilecek bir dizi faktörü dikkate alır: i) bireyin kişisel durumu ve tercihleri; ii) ilgili ülkede uygulanabilir yasal rejim ve bu rejimin amacı; iii) özellikle izlenen amaç ve ilgili kişinin olayların meydana geldiği dönemde yararlandığı usuli koruma ışığında değerlendirilen tedbirin süresi; ve iv) ilgili kişiye fiilen uygulanan veya ilgili kişinin maruz kaldığı kısıtlamaların niteliği ve derecesi (*Z.A. ve diğerleri/Rusya* [BD], 2019, § 138, *Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, §§ 217-218). Bu kriterlerin uygulanması, davalar arasındaki olgusal farklılıklar göz önüne alındığında, aynı kara sınırı transit bölgesiyle ilgili olarak farklı sonuçlara yol açabilir:
 - Bu kriterler uyarınca, Mahkeme, sığınmacıların Macaristan ve Sırbistan arasındaki Röszke transit bölgesinde kalmalarının iç hukukla belirlenen azami süreyi aşmadığı ve bu süre zarfında başvuranların sığınma başvurularının hem idari hem de hukuki olarak ele alındığı bir durumda, Sözleşme’nin 5. maddesinin uygulanamayacağı sonucuna varmıştır. (*Ilias ve Ahmed /Macaristan* [BD], 2019, §§ 219-249).
 - Buna karşın, aynı kriterler uyarınca, Mahkeme, başvuranların yaklaşık dört ay boyunca Röszke transit bölgesinde kaldıkları - iç hukuk transit bölgede azami kalma süresini belirlememiş olmasına rağmen - ve tutulma koşulları da dikkate alındığında, sığınma başvurularının değerlendirilmesinde kayda değer gecikmeler yaşanan bir davada, Sözleşme’nin 5. maddesinin uygulandığına karar vermiştir (*R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, §§ 74-84). Bu davada, Mahkeme daha sonra başvuranların tutulmalarının yasal olmadığı sonucuna varmıştır (*ibid.*, §§ 87-92; bk. aynı zamanda, *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, 2022, §§ 29-32, sığınmacıların Tompa transit bölgesinde dört aydan

fazla kalmalarıyla ilgili).

- Aynı şekilde, sığınmacıların bir transit bölgede tutuldukları süre boyunca içinde buldukları maddi koşulların 3. madde ile uyumluluğunun değerlendirilmesi olgusal koşullara bağlı olarak farklı neticelerle sonuçlanabilir (karşılaştırınız, *Ilias ve Ahmed/Macaristan* [BD], 2019, §§ 186-194, ve, *a contrario (aksi yönde bir karar için)*, *R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 2021, §§ 48-65, *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, 2022, §§ 17-18).
- *H.M. ve diğerleri/Macaristan*, 2022, davasında Mahkeme, hamile eşine tercüman olarak hizmet etmek ve ona yardımcı olmak üzere transit bölgeden hastaneye götürülürken kelepçelenen ve pranga takılan bir sığınmacının davasında 3. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (§§ 13 ve 21-27).

Bir Devletin Topraklarına Gitmek ve Orada Sığınma Talebinde Amacıyla Yurtdışındaki Büyükelçiliklere veya Konsolosluklara Yapılan Vize Başvuruları:

Kişilerin davalı Devlete gitmek ve orada sığınma talebinde bulunmak amacıyla bu Devletin büyükelçiliğine veya konsolosluğuna vize başvurusunda bulunmaları halinde, vize başvurularının işleme konulması ve de ilgili kişiler tarafından, vize verilmesinin reddedilmesine karşı yapılan ve davalı Devletin mahkemeleri tarafından incelenen itirazlar, Sözleşme’nin 3 ve 13. maddelerine dayanan şikâyetler bakımından Sözleşme’nin 1. maddesi uyarınca yargı yetkisi ilişkisi oluşturmaz (*M.N. ve diğerleri/Belçika* (k.k.) [BD], 2020, §§ 110-125). Ancak bu, Devletlerin büyükelçilikleri veya konsolosluk temsilcilikleri aracılığıyla sığınma prosedürlerine erişimi kolaylaştırmak için üstlendikleri çabaları engellemez (*ibid.*, § 126, ve *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], 2020, § 222).

Belarus Sınırındaki Durumla İlgili Olarak 39. Maddeye İlişkin Uygulama

- [Belarus Sınırındaki Durumla İlgili İhtiyati Tedbir Talepleri](#) (06/12/2021 tarihli basın bildirisi)

Diğer Atıflar

İçtihat Rehberleri:

- Göç Konulu İçtihat Rehberi
- 4 No.lu Protokol’ün 4. Maddesi Hakkında Rehber– Yabancıların Topluca Sınır Dışı Edilmeleri Yasağı

Diğerleri:

- Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, [Başvuru Yolları, Şikâyet Mekanizmaları ve Sınırlarda Etkili Soruşturmalara İlişkin Avrupa Normları](http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/coe-fra-2021-effective-remedies-european-borders_fr.pdf) http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/coe-fra-2021-effective-remedies-european-borders_fr.pdf http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/coe-fra-2021-effective-remedies-european-borders_fr.pdf (2021)
- Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, [Sığınma, Sınırlar ve Göç İle İlgili Avrupa Hukuku El Kitabı](http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-handbook-law-asylum-migration-borders-2020-ed_fr.pdf) http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-handbook-law-asylum-migration-borders-2020-ed_fr.pdf (2020)
- Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, [Avrupa Sınırlarında Mültecilerin, Sığınmacıların ve Göçmenlerin Temel Hakları](http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-2020-european-law-land-borders_fr.pdf) http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-2020-european-law-land-borders_fr.pdf (2020)
- Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, [Göç: Kara Sınırlarında Temel Haklar Sorunları](#) (2020)

TEMEL İÇTİHAT ATIFLARI

İlke Kararları:

- *Hirsi Jamaa ve diğerleri/İtalya* [BD], no. 27765/09, AIHM 2012 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. madde: ihlal, 3. madde ile bağlantılı olarak 13. madde ve 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal);
- *N.D. ve N.T./İspanya* [BD], no. 8675/15 ve 8697/15, 13 Şubat 2020 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok; 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal yok);
- *M.K. ve diğerleri/Polonya*, no. 40503/17 ve diğer 2 başvuru, 23 Temmuz 2020 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 3 ve 4. maddeleriyle birlikte 13. madde: ihlal, 34. madde: ihlal).

Diğer Davalar:

- *Sharifi ve diğerleri/İtalya ve Yunanistan*, no. 16643/09, 21 Ekim 2014 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal, 3. madde: ihlal, 3. madde ile bağlantılı 13. madde ve 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal);
- *Khlaifia ve diğerleri/İtalya* [BD], no. 16483/12, 15 Aralık 2016 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi ile bağlantılı olarak 13. madde: ihlal yok);
- *Kebe ve diğerleri/Ukrayna*, no. 12552/12, 12 Ocak 2017 (3. madde ile bağlantılı olarak 13. madde: ihlal);
- *M.A. ve diğerleri/Litvanya*, no. 59793/17, 11 Aralık 2018 (3. madde: ihlal, 13. madde: ihlal);
- *Asady ve diğerleri/Slovakya* no. 24917/15, 24 Mart 2020 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok; 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. maddesi: kabul edilemez - açıkça dayanaktan yoksunluk);
- *Moustahi/Fransa*, no. 9347/14, 25 Haziran 2020 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal);
- *D.A. ve diğerleri/Polonya*, no. 51246/17, 8 Temmuz 2021 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 3 ve 4. maddeleriyle birlikte 13. madde: ihlal; 34. madde: ihlal);
- *Shahzad/Macaristan*, no. 12625/17, 8 Temmuz 2021 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi le birlikte 13. madde: ihlal);
- *D/Bulgaristan*, no. 29447/17, 20 Temmuz 2021 (3 ve 13. maddeler: ihlal);
- *M.H. ve diğerleri/Hırvatistan*, no. 15670/18 ve 43115/18, 18 Kasım 2021 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal);
- *M.A. ve diğerleri/Letonya* (k.k.), no. 25564/18, 29 Mart 2022 (3 ve 13. maddeler ile 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: kabul edilemez - açıkça dayanaktan yoksunluk);
- *A.A. ve diğerleri/Kuzey Makedonya*, no. 55798/16 ve diğer 4 başvuru, 5 Nisan 2022 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal yok);
- *O.M. ve D.S./Ukrayna*, no. 18603/12, 15 Eylül 2022 (3. madde: ihlal, 34. madde: ihlal);
- *J.A. ve diğerleri/İtalya*, no. 21329/18, 30 Mart 2023 (4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal);
- *S.S. ve diğerleri/Macaristan*, no. 56417/19 ve 44245/20, 12 Ekim 2023 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal);
- *Sherov ve diğerleri/Polonya*, no. 54029/17 ve diğer 3 başvuru, 4 Nisan 2024 (3. madde: ihlal, 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesi: ihlal, 3. madde ve 4 No.lu Protokol’ün 4. maddesiyle bağlantılı olarak 13. madde: ihlal).